

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Давидова Ірина Віталівна, Зубар Володимир Михайлович СМАРТ-КОНТРАКТИ В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	60
Сафончик Оксана Іванівна ДО ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ НА НЕРУХОМО МАЙНО ТА ОБ'ЄКТИ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	63
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО БІОМЕТРИЧНОГО ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ.	68
Chanysheva Alina Rashydivna SECURITY INTERESTS UNDER ENGLISH LAW, CIVIL CODE OF UKRAINE AND DRAFT CIVIL CODE OF UKRAINE	72
Адамова Олена Семенівна ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	75
Бабич Ірина Григорівна МАКСИМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	78
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ТА ШЛЮБНОГО ДОГОВОРІВ	82
Глиняна Катерина Михайлівна РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ ТА ЗАХИСТІ ТВОРЧИХ ПРАВ ДІТЕЙ ...	84
Завальнюк Сергій Володимирович ПОНЯТТЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПРАВОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ.	87
Калітенко Оксана Михайлівна ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ВРАЗЛИВОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ПРАВІ: ДО ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ	90
Кривенко Юлія Василівна ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ	93
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА	96
Мельник Олександр Володимирович ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ: ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ	100
Омельчук Олександр Сергійович ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ КОПІЙ ОСОБИ ТА АВАТАРІВ	103
Орзіх Юрій Геннадійович НОТАРІАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ТА СПАДКОВИХ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	105
Оскілко Олексій Олегович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЦИВІЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ	109
Павлова Вікторія Георгіївна ПРИНЦИП ОХОРОНИ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТОРІН СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ	112
Фасій Богдан Володимирович ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ	114

2. Білоусов В. М., Дмитришина В. А. Шлюбний договір в Україні: практичне втілення. *Юридичний вісник*. 2016. № 4 (41). С. 105-108.

3. Берназ-Лукавецька О. М. Спадковий та шлюбний договір як засоби забезпечення інтересів фізичних осіб: український та міжнародний досвід. *Часопис цивілістики*. 2025. № 58. С. 37-41. URL: <https://clj.nuoua.od.ua/archive/58/11.pdf>

Ключові слова: договір, шлюбний договір, спадковий договір, сторони договору, спадкування.

Key words: contract, marriage contract, inheritance contract, parties to the contract, inheritance.

Глиняна Катерина Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент*

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ ТА ЗАХИСТІ ТВОРЧИХ ПРАВ ДІТЕЙ

У сучасному суспільстві неповнолітні особи стали активними учасниками процесу створення контенту, їх твори часто стають об'єктами права інтелектуальної власності, однак при цьому вони не завжди усвідомлюють важливість захисту своїх прав. Більшість дітей не мають достатньо знань щодо авторських прав, патентних прав та інших питань щодо права інтелектуальної власності, що робить їх вразливими до порушень, зловживання з боку дорослих або комерційних структур. У таких умовах роль громадських організацій, які здійснюють правову допомогу та освітні ініціативи, стає надзвичайно важливою для забезпечення захисту прав неповнолітніх та формування у них правової культури.

В умовах сьогодення, громадські організації можуть здійснювати важливу роль у контролі за дотриманням правових норм щодо інтелектуальної власності. Вони мають можливість виступати посередниками між неповнолітніми, законними представниками, державними органами та комерційними підприємствами, допомагаючи при врегулюванні конфліктів, надаючи інформацію щодо законодавства, законодавчих ініціатив та сприяючи розвитку системи правової охорони. Такі організації виконують кілька основних функцій, серед яких правовий супровід, освітні програми та моніторинг правопорушень. Підтримка неповнолітніх в процесі здійснення творчої або інтелектуальної діяльності та в процесі реалізації прав на об'єкти права інтелектуальної власності є необхідною складовою, оскільки неповнолітні часто не здатні в повній мірі розуміти юридичні наслідки своїх дій або наслідки порушень їх прав інтелектуальної власності. Громадські організації можуть виступати в ролі правових консультантів, організаторів тренінгів та кампаній, спрямованих на підвищення правової обізнаності серед неповнолітніх та їх законних представників.

Однією із найбільш значущих задач є захист прав дітей, які є авторами творів, що поширюються через мережу Інтернет, соціальні мережі або інші цифрові платформи. Враховуючи, що технології швидко розвиваються, а правила користування об'єктами авторського права в цифровому просторі ще не досягли однозначного правового регулювання в багатьох країнах, питання ролі громадських організацій у захисті прав неповнолітніх стають ще більш актуальними. Такі організації мають можливість впливати на законодавчі ініціативи, організовуючи моніторинг порушень і допомагаючи у реалізації національних та міжнародних механізмів правового захисту. Зокрема в Україні надається значна увага захисту інтелектуальної власності, особливо через освітні проекти, ініційовані такими громадськими організаціями, як «Інститут прав людини», «Асоціація правників України» та інші, які займаються питаннями прав інтелектуальної власності в тому числі неповнолітніх осіб.

Громадські організації також відіграють важливу роль у виявленні порушень прав інтелектуальної власності неповнолітніх осіб, що можуть мати місце в різних сферах, зокрема, щодо захисту персональних даних або розповсюдження контенту, що був створений неповнолітніми особами. Вони часто співпрацюють з державними органами, такими як УКРНОІВІ, для покращення рівня законодавчої обізнаності серед молоді. Наприклад, «Центр правовий і політичних реформ» в Україні активно розробляє рекомендації щодо правової захищеності неповнолітніх авторів у цифровому середовищі, закликаючи до запровадження більш чітких правил національного та міжнародного рівня для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності дітей.

Громадські організації функціонують в кількох напрямках у сфері прав інтелектуальної власності неповнолітніх осіб. Так, перший напрямок діяльності громадських організацій є здійснення інформаційних кампаній та реалізація освітніх програм. Однією із основних ініціатив є проведення інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності неповнолітніх осіб, батьків, вчителів щодо важливості захисту прав інтелектуальної власності. Громадські організації можуть проводити лекції, вебінари, тренінги, де роз'яснюють зміст прав інтелектуальної власності на результати інтелектуальної, творчої діяльності. Одним із прикладів є кампанія «Know your Rights», ініційована різними міжнародними організаціями, яка популяризує базові поняття авторського права серед здобувачів освіти.

Другий напрямок діяльності громадських організацій є консультування та надання правової допомоги. Громадські організації надають безкоштовні юридичні консультації для неповнолітніх, а також їх законним представником з питань охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Вони можуть виступати як посередники між неповнолітніми та комерційними організаціями щодо прав інтелектуальної власності. Одним із прикладів є діяльність таких організацій, як «Creative Commons», які надають консультації щодо ліцензування контенту та захисту прав на створені матеріали.

Наступний напрямок діяльності громадських організацій пов'язаний із захистом прав неповнолітніх через соціальні мережі та інші цифрові платформи. У зв'язку з активним використанням неповнолітніми соціальних мереж, громадські організації також працюють над створенням платформ, де діти можуть анонімно звертатись за допомогою у разі порушення їх прав, зокрема у випадках плагіату або незаконного використання їх творчості. Наприклад, громадські організації можуть створювати онлайн – платформи для надання юридичних консультацій та здійснення моніторингу порушень прав у цифровому просторі, таких як «ЕСРАТ» – глобальна мережа організацій, що працюють для захисту прав дітей в Інтернеті, в тому числі використання фото та відео на яких зображені неповнолітні особи[1].

У багатьох країнах громадські організації виступають ініціаторами стратегічних судових процесів, спрямованих на зміну правозастосовної практики або вдосконалення законодавства щодо авторських прав неповнолітніх. Наприклад:

- США (Children's Rights [2], Electronic Frontier Foundation [3], Future of Privacy Forum) – подають позови щодо незаконного використання творчості дітей у комерційних цілях без належної компенсації.
- ЄС (European Digital Rights [4], Save the Children [5]) – лобіюють впровадження суворіших регуляцій щодо збору та використання цифрового контенту, створеного дітьми.
- Канада (Canadian Internet Policy and Public Interest Clinic) – проводить дослідження щодо захисту авторських прав дітей у контексті Big Data та штучного інтелекту [6].

Громадські організації активно взаємодіють із міжнародними організаціями, такими як ВОІВ (WIPO), Європейська комісія, ЮНІСЕФ, для розширення захисту авторських прав дітей. Прикладом є пропозиції щодо впровадження спеціальних правових режимів для реєстрації авторських прав неповнолітніх, визнання цифрового контенту неповнолітніх об'єктом охорони авторського права незалежно від форми його розміщення, створення окремих норм про цифровий дозвіл неповнолітнього (digital consent), що регламентуватимуть його право відкликати або обмежити використання своїх творів. Крім того, громадські організації також виступають медіаторами в спорах щодо порушення авторських прав дітей. Так, платформи типу FairPlay Coalition надають послуги з позасудового врегулювання конфліктів між юридичними особами, що використовують дитячий контент, та батьками дітей – авторів. Завдяки таким напрямкам діяльності, громадські організації не лише забезпечують ефективний захист прав інтелектуальної власності неповнолітніх осіб, але й сприяють формуванню в суспільстві поваги до інтелектуальної власності та культурних прав суспільства [7].

Таким чином, громадські організації забезпечують реалізацію прав інтелектуальної власності неповнолітніх осіб, в тому числі і в цифровому середовищі, здійснюють просвітницьку діяльність про права неповнолітніх осіб та виступають ініціаторами законодавчих змін, що стосуються прав неповнолітніх. Крім

того, громадські організації здійснюють моніторинг порушень прав інтелектуальної власності неповнолітніх осіб в мережі Інтернет та надають правову допомогу щодо захисту прав інтелектуальної власності даної категорії суб'єктів прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/children>
2. Children's rights. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Children%27s_rights
3. Electronic Frontier Foundation. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_Frontier_Foundation
4. European Digital Rights. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/European_Digital_Rights
5. Save the Children. URL: https://wikipedia.org/wiki/Save_the_Children
6. Canadian Internet Policy and Public Interest Clinic. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Canadian_Internet_Policy_and_Public_Interest_Clinic
7. Захист дітей у цифровому середовищі: рекомендації для органів державної влади. URL: [https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/1/za-initsiatiivi-mintsifri-pidgotuvali-rekomendatsii-shchodo-zakhistu-ditey-u-tsifrovomu-seredovishchi/COP-Guidelines%20for%20Policy%20Makers_UA_fin%20\(2\).pdf](https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/1/za-initsiatiivi-mintsifri-pidgotuvali-rekomendatsii-shchodo-zakhistu-ditey-u-tsifrovomu-seredovishchi/COP-Guidelines%20for%20Policy%20Makers_UA_fin%20(2).pdf)

Ключові слова: захист прав дитини, авторське право, цивільне право, сімейне право, право інтелектуальної власності, малолітні діти, громадські організації.

Key words: protection of children's rights, copyright, civil law, family law, intellectual property law, minors, civil society organizations.

Завальнюк Сергій Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ПОНЯТТЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПРАВОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ

Проблема прогалин у цивільному законодавстві України є актуальною як для юридичної науки, так і для практики правозастосування. Це зумовлено тим, що цивільне законодавство регулює широкий спектр майнових і особистих немайнових відносин, які постійно ускладнюються під впливом соціальних та економічних змін. За таких умов законодавець не завжди здатний своєчасно й повно врегулювати всі можливі життєві ситуації. Саме тому питання про сутність прогалин, способи їх подолання та їх відмежування від суміжних правових явищ має не лише теоретичне, а й практичне значення [1, с. 63].